

Giriş

1970'lerin sonlarından bu yana Afganların, Afganistan içinden ve Afganistan'dan sürekli hareketinde güvenlik, çatışma, siyasi ve ekonomik faktörlerin karışımı etkili olmuştur. 2019'un sonunda, yaklaşık 2,6 milyon Afgan ülke içinde yerinden edilirken, yaklaşık 2,7 milyon Afgan ise mülteci konumundaydı ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) yetkisi altında dünyanın en uzun süredir yerinden edilmiş ve mülksüz kalmış nüfusunu temsil etmekte.

Türkiye, onlarca yıldır, ülkede kayıtlı en büyük ikinci mülteci ve sığınmacı grubunu oluşturan yüz binlerce Afgan mülteci için ev sahibi ve transit bir ülke olmuştur. 2018'de Türkiye, düzensiz gelişlerde önemli bir artış yaşadı (yasal belgelere sahip olmayanlar) ve Afgan vatandaşlar, yeni düzensiz gelişler içinde en büyük grubu oluşturdu. 2019 yılında Afgan gelişleri iki katına çıktı ve yeni gelenlerde en büyük grup olarak kaldılar.

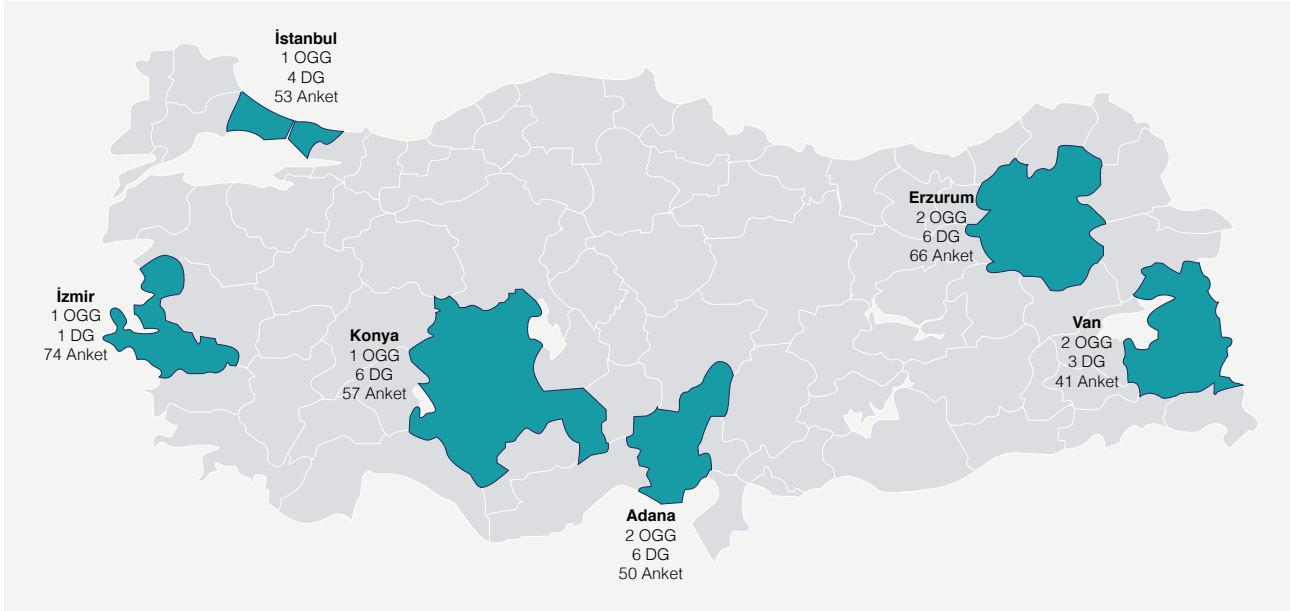
Bu artışla harekete geçen MMC, **Türkiye'ye gelen Afganların göç deneyimlerinin daha iyi anlaşılmasını amaçlayan** bir çalışma başlattı. Çalışma, Afgan göçünün arkasındaki temel itici güçleri ana hatlarıyla belirtmekte ve Türkiye'de kalma veya ilerlemeye devam etme kararları

gibi kısa ve uzun vadeli niyetleri etkileyen faktörleri incelemektedir. Ayrıca, yasal ve sosyo-ekonomik faktörleri şekillendiren politika çerçevesine odaklanırken, karşılaştıkları güvenlik açıklarını ve koruma zorluklarını vurgulayarak Afganların Türkiye'deki yaşam koşullarını da detaylandırmaktadır. Bu kısa yazı raporun tamamını özetlemektedir.¹

Metodoloji

Metodolojik yaklaşım, literatür taramasının yanı sıra altı ilde (Van, Erzurum, Adana, Konya, İzmir ve İstanbul) saha çalışmasını kapsamaktadır. Her bir bölgede araştırma ekibi, Afgan mülteciler ve göçmenlerle anketler², derinlemesine görüşmeler (DG'ler) ve odak grup görüşmeleri (OGG'ler) gerçekleştirerek, ilaveten ilgili il müdürlükleri, uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum örgütlerinin temsilcileri ile kilit bilgilendirici görüşmeleri³ (KBG'ler) yaparak eş zamanlı olarak nicel ve nitel veriler topladı. Saha çalışmasından sonra veriler uzman görüşmeleri ile analiz edilmiş ve doğrulanmıştır. Kasım 2019'dan Ocak 2020'ye kadar araştırma ekibi 341 anket, 27 derinlemesine görüşme, toplam 69 katılımcıyla 9 odak grup görüşmesi ve 28 kilit bilgilendirici görüşmesi gerçekleştirdi.

Şekil 1: İllere göre gerçekleştirilen anket, DG ve OGG sayısı

1 Raporun tamamına [buradan](#) erişebilirsiniz.

2 MMC'nin Karma Göç İzleme Mekanizması Girişimi (4Mi) tarafından yürütülen bir anket, aşağıdaki konularda çok çeşitli sorular yöneltmiştir: göçün itici güçleri; karar verme; demografik veriler; göç yolları hakkında bilgi; korunma olayları; kaçakçıların kullanımı ve göç yolculuklarının finansmanı; bilgiye ulaşma; yardım ve hizmetlere erişim; beklentiler ve Türkiye'de karşılaşılan zorluklar. 4Mi, Karma Göç Merkezi'nin en iyi veri toplama sistemidir, bilgi boşluklarını doldurmaya yardımcı olan yenilikçi bir yaklaşımdır ve karma göçmen hareketlerin doğası ve hareket halindeki mülteci ve göçmenler için koruma risklerine ilişkin politika ve yanıtla girdi sağlar.

3 Odak Grup Görüşmeleri, Derinlemesine görüşmeler ve Kilit Bilgilendirici Görüşmeler, ankete ek olarak katılımcıların göç nedenleri ve deneyimleri, Türkiye'deki mevcut yaşam durumları ve geleceğe yönelik istekleri hakkındaki genel görüş ve algılarını yansıtmak için kullanıldı. Katılımcılar barınma, çalışma koşulları, eğitime erişim, sağlık ve sosyal hizmetler ve ev sahibi topluluklarla ilişkiler hakkında ayrıntılı bilgiler verdiler.

Profil

Genç, erkek ve düzensiz bir statü

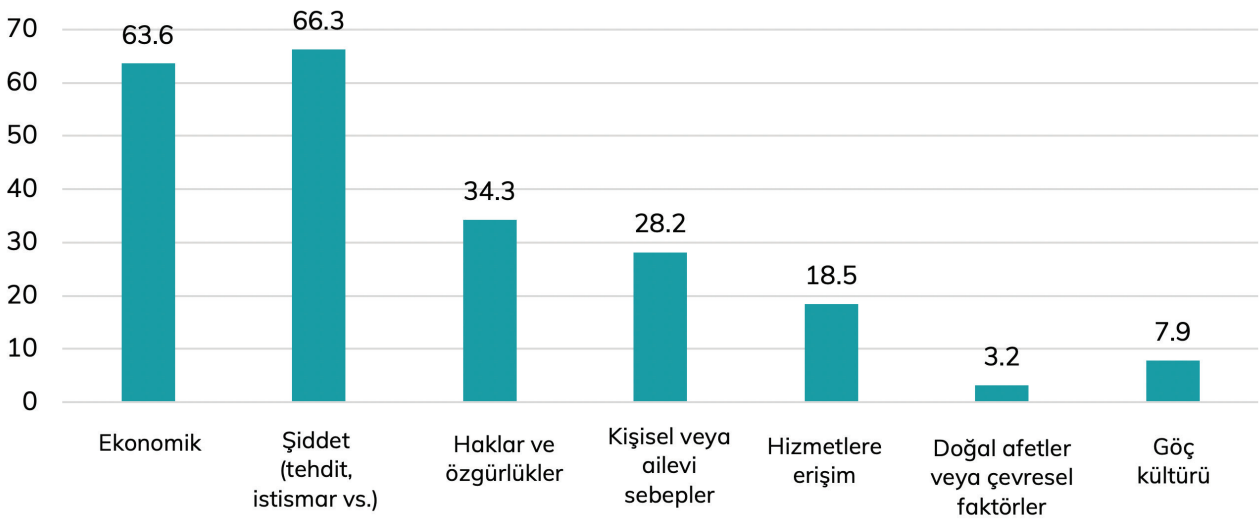
Genel olarak, Afganların profillerindeki bulgular, anket çalışmasına katılan Afganların çoğunluğu erkek (%66) ve nispeten genç -18 ila 30 yaşları arasında (% 65)- olduğu için ikincil verilerle uyumludur. Beklendiği gibi, ankete katılanların çoğu Afganistan'dan (%72) göç yolculuğuna başladı, bunu İran (%25) ve Pakistan (%4) takip etti. Çoğunluğu (%69) kentsel alandan ayrıldı ve büyük bir kısmı (%71,6) kamplarda veya gayri resmi çadır yerleşimlerinde yaşamamıştı. Çoğu, (%65) Ocak 2018'den sonra ve büyük çoğunluğu düzensiz Türkiye'ye (%83) geldi.⁴

Göç nedenleri ve kararları

Şiddet, ekonomik faktörler ve haklara erişim karma göç neden oluyordu

Göç nedenleriyle ilgili araştırma bulguları Afgan göçünün karma doğasını doğrulamaktadır. **Çoğunluk şiddet (%66) ve/veya ekonomik faktörler (% 64) nedeniyle Afganistan'dan ayrılmıştır.**

Şekil 2: Afganistan'dan ayrılma nedenleri (Çoktan seçmeli,% , n=341)

Derinlemesine görüşmelerden ve odak grup görüşmelerinden gelen nitel bulgular, Afgan karma göç hareketlerini yönlendiren bu anahtar faktörleri doğrulamakta ve ayrıca Taliban ve diğer silahlı grupların uyguladığı baskı, hakların eksikliği, ayrımcılık ve temel hizmetlere erişim eksikliğine de dikkat çekmektedir. İki katılımcının sözleriyle:

"Savaş yüzünden [Afganistan'dan] kaçmak zorunda kaldım. Ama asıl arzum çalışmak. Orada böyle bir şans yok, ekonomik durumumuz da buna izin vermedi."

21, Erkek, Erzurum

"Savaş ve baskı [göç etmenin ana nedenleriydi]. Taliban, Amerikalılarla çalıştığı için oğlumu tehdit ediyordu. Onu iki kez vurdular, şimdi engelli. [Afganistan'dan] kaçmak zorunda kaldık çünkü Taliban'ın oğlumu ya da torunlarımı öldürmesini, bana ya da gelinime tecavüz etmesini istemedim. Artık orada [Afganistan'da] yaşamadık. Allah'ın bizi kurtarması için her gün dua ediyordum. Uyuyamıyorduk bile."

59, Kadın, Adana

Bazı katılımcılar, göç etmelerinde köylerdeki evlerini tahrip eden patlamalar gibi doğrudan çatışma sonuçlarına değinirken, diğer katılımcılar Afganistan'daki geçim kaynaklarına ve hizmetlere daha az erişim gibi dolaylı olayların etkili olduğundan bahsetmiştir. Diğer çalışmalarda da belirtildiği gibi, **güvenlik endişeleri, işsizlik, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişimdeki zorluklar Afganların göç hareketlerinin karışık doğasını sıklıkla kesiktirmekte ve doğrulamaktadır.**⁵

4 Son düzensiz göç hareketlerinin anlaşılmasına öncelik vermek üzere amaçlı örneklem tekniği uygulanmıştır, bu nedenle çok sayıda düzensiz varış beklenmektedir.

5 Seefar (2018) [Examining Return and Reintegration in Afghanistan: Why Psychosocial Interventions Matter](#); Karma Göç Merkezi (2019) [Distant Dreams. Understanding the aspirations of Afghan returnees](#)

Toplumsal cinsiyet temelli şiddet ve travmalar sebebiyle zorlanan kadınlar

Göç kararı alma sürecinde, özellikle zorla veya erken yaşta evlendirilmekten korkan kadınlar için ailevi nedenlerin etkili olduğu bildirilmiştir. **Ya kendi başlarına ya da diğer aile üeleriyle birlikte kaçan kadın katılımcılar, genellikle kendilerinden büyük erkek aile üeleri ve akrabaları tarafından uygulanan aile içi şiddet, cinsel istismar, sözlü ve fiziksel tehditler ve zorla evliliklere maruz kaldıklarını belirtmişlerdir.** Odak grup görüşmeleri sırasında ve derinlemesine görüşmeler aracılığıyla kadınlar kendilerini veya çocuklarını bu tür şiddet ve tehditlerden korumak için göç etmeye karar verdiklerini belirtmişlerdir. Bir OGG katılımcısı tarafından açıklandığı gibi:

“Kocam vefat ettikten sonra kayınbiraderim benimle evlenmekle tehdit etti. İstemedim. Kızım 15 yaşına geldiğinde onu da aynı şekilde tehdit etmeye başladı. Çok şey yaşadım. Beni fiziksel olarak çok defa istismar etti. Onun yüzünden sağlığımı kaybettim; Ciddi bir kalp rahatsızlığım var. Okuma yazma bilmiyorum, ama kızımın farklı bir kaderi, daha iyi bir geleceği olmasını istedim. Komşum, Türkiye’ye yolculuğumu ayarlamama yardım etti. Kızımla geldim. Türkiye’de kimseyi tanımıyoruz. Afganlardan uzak durmaya çalışıyorum çünkü hala gelip bizi bulabileceğinden korkuyorum.”

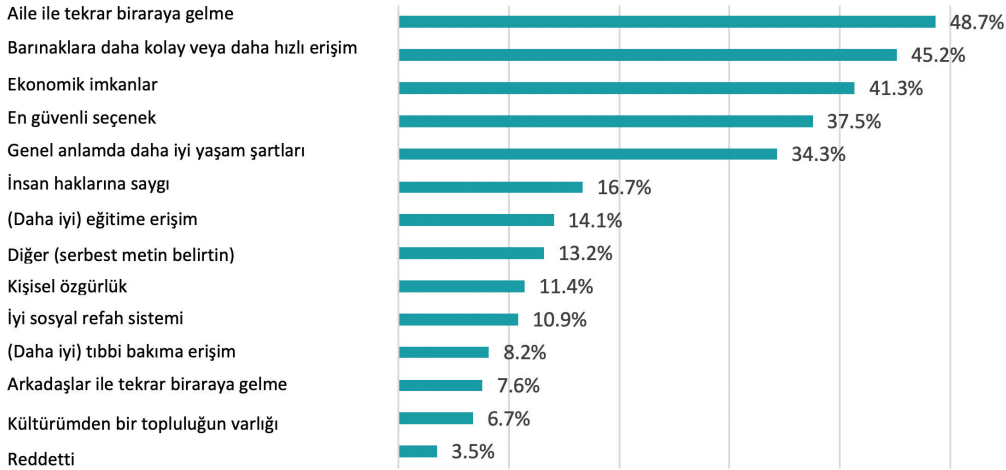
Odak Grup Katılımcısı, Kadın

Bu çalışma, Afgan göçünün itici güçlerini Türkiye’deki diğer nüfus gruplarıyla karşılaştırmasa da, ailevi nedenler, Afgan göçmenler ve mülteciler arasında Suriyeliler gibi diğer nüfuslardan çok daha güçlü bir itici faktör gibi görünmektedir.

Ailelerin yeniden birleşimi Türkiye’ye gelmedeki asıl etmen

Katılımcılar aileleri ile yeniden bir araya gelmek için (%49), sığınmaya kolay ve hızlı erişim (%45), ekonomik nedenler (%41) ve daha iyi yaşam standartları (%34) için Türkiye’ye göç etmeyi seçti. Aile bireyleri ile yeniden bir araya gelme konusundaki güçlü motivasyon, yolculuklarına başlamadan önce %23’ünün Türkiye’de akrabaları olduğu ve %24’ünün Türkiye’ye gelen, mülteci statüsü alan ve daha sonra başka bir ülkeye yerleşen akrabalarının bulunması ile ilişkilendirilebilir. Bu rakamlar, aile birleşiminin Türkiye’ye gelmek için bir neden olmasına rağmen, katılımcıların aslında Avrupa’daki (veya diğer istikametlerdeki) aile üeleriyle yeniden bir araya gelmek isteyebileceğini göstermektedir.

Şekil 3: Türkiye’ye gelme nedenleri (Çoktan seçmeli, n = 341, 1.021 yanıt, %)

Odak grup görüşmeleri ve derinlemesine görüşmeler sırasında katılımcılar, güvenilir olması, daha iyi yaşam standartlarına sahip olması ve çocukları için iyi istihdam ve eğitim fırsatlarına erişim istekleri nedeniyle Türkiye’ye taşındıklarını vurguladılar. Afganistan ve İran, bu hakların garanti altına alınabileceği ülkeler olarak görülmemekte olup ve OGG’lerde ve DG’lerde yanıt verenler, İran’ı terk etme nedenlerini öncelikle kısıtlayıcı yaşam ve kötüleşen ekonomik koşullarla açıkladılar. Bazı Afganlar Türkiye’de bu haklara güvelli erişim için mücadele ettiklerini ve

kısa ve uzun dönemde gelecekleri hakkında yüksek derecede belirsizlik yaşadıklarını ifade ettiler. Görüşülen bir erkek ve kadın OGG katılımcısı tarafından açıklandığı üzere:

“İş bulamıyorum. İran’dan getirdiğimiz parayı harcıyoruz. Bir iş bulmam gerek, paramızın geri kalanıyla Avrupa’ya gideceğiz. Bilmiyorum.”

28, Erkek, 2019

“Anne, planlarımız neler? Burada mı kalacağız? Sınır dışı edilecek miyiz? Geri dönecek miyiz? 'Bu soruları cevaplayabilmek istiyorum. Her gün kabus görüyorum, kendime çocuklarımı savaş alanına [Afganistan] geri götürmem gerekip gerekmediğini soruyorum.”

Odak Grup Katılımcısı, Kadın, Adana

“Bizi kabul ettikleri ve daha iyi yaşam standartları sundukları sürece herhangi bir ülke olabilir. İstemediğimiz şey Afganistan'a geri dönmek.”

Odak Grup Katılımcısı, Kadın, Adana

“İyi bir iş bulmak istiyoruz, ama bu gerçekten zor. Ailemde 13 kişi var, burada maddi imkanlar sağlayamıyorum. Üçüncü bir ülkeye gitmek zorundayım.”

Odak Grup Katılımcısı, Erkek, Erzurum

Seyahat rotaları, araçları ve koşulları

Hareket halinde, fakat hedef bilinmiyor

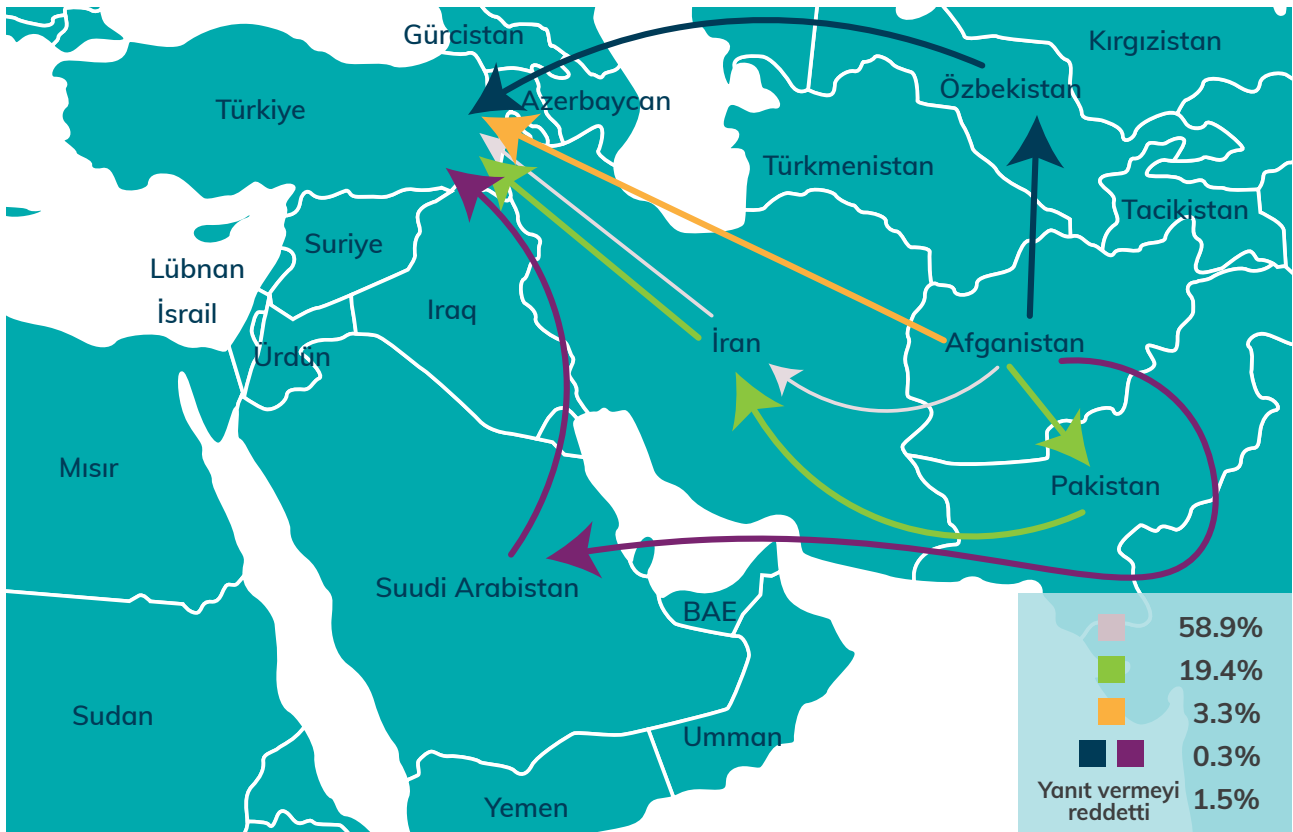
Katılımcıların yaklaşık yarısı (%48) göç yolculuğunun sonuna gelmediklerini belirtmiştir. %30'luk bir kısmı da Türkiye'ye geldiklerini, Türkiye'nin onlar için fiili hedef ülke olduğunu veya süreçte hedef ülke haline geldiğini ifade etti. Ankete katılanların %43'ünün Türkiye'yi hedef ülke olarak tanımladığı görülmektedir. Bunu Avrupa ülkeleri (%19), Kanada (%18) ve ABD (%11) takip etmektedir. Bu rakamlar, Avrupa'nın şu anda Türkiye'de düzensiz olarak yaşayan ve ankete katılan Afganların ana hedefi olmadığını göstermektedir. Çoğu katılımcı 12 ay içinde hareket etme niyetini ifade etmiş olmakla birlikte, öncelikle katılımcılar Türkiye içinde (%51), daha az bir oranda katılımcı ise (%17) başka bir ülkeye taşınmak istediğini belirtmiştir. OGG'lerinde katılımcılar, varış ülkelerinin güvenli, iyi karşılandıkları ve daha iyi yaşam koşullarından faydalanabilecekleri ülkeler olduğu sürece hangi ülkeye gideceklerinin önemli olmadığını vurguladılar. İki OGG katılımcısı tarafından anlatıldığı üzere;

Her ne kadar karışık olsa da, niyetler ve planlar hakkındaki genel bulgular Afganların hala hareket halinde olduklarını doğrulamakla birlikte, kısa vadede Avrupa'ya geçiş yerine, Türkiye içinde başka bir yere geçiş niyetleri olduğunu göstermektedir.

Tercih edilen Doğu rotası

Ankete katılanların çoğu İran ve Pakistan üzerinden aşamalı yolculuklarla Türkiye'ye geldiklerini belirtmiştir. Aşağıda belirtildiği gibi birçok zorlukla karşılaşmasına rağmen, katılımcıların çoğu bunu en ucuz (%23), tek (%19) veya en hızlı (%15) seçenek olarak değerlendirmiştir. Yola çıkış ülkesi farklı olsa da, düzensiz olarak gelenler için, Türkiye'ye giriş noktası aynı kalmaktadır: Yolculukları Afganistan, İran veya Pakistan'dan başlasa da, Afganlar İran-Türkiye kara sınırını Türkiye'nin doğu sınırındaki illeri üzerinden geçiyorlar (%60 Van, %20 Ağrı-Doğubeyazıt).

Şekil 4: Türkiye'ye gidilen yollar (oklar yalnızca bilgi amaçlıdır)

Çoğunluk yeterli bilgi sahibi olmadan göç ediyor

Katılımcıların yarısından fazlası (%53) göç öncesi yolculuklarının rotaları, varış yerleri, maliyetleri, koşulları ve riskleri hakkında bilgi edinmediğini belirtti. Türkiye hakkında önceden bilgi eksikliği de OGG ve DG'lerden elde edilen nitel bulgularda kendini göstermiştir; birçoğunun varıştan önce böyle bir bilgisi yoktu ya da çok az vardı. Bir katılımcı tarafından açıklandığı üzere:

“Burada bazı insanlar tanıyorduk, ancak [Türkiye'ye gelmeden önce] Türkiye hakkında hâlâ çok şey bilmiyorduk. Sadece güvenli bir ülke olduğunu ve ikinci tercihimiz olan Hindistan'dan daha iyi yaşam koşullarına sahip olduğunu biliyorduk.”

42, Erkek, Adana

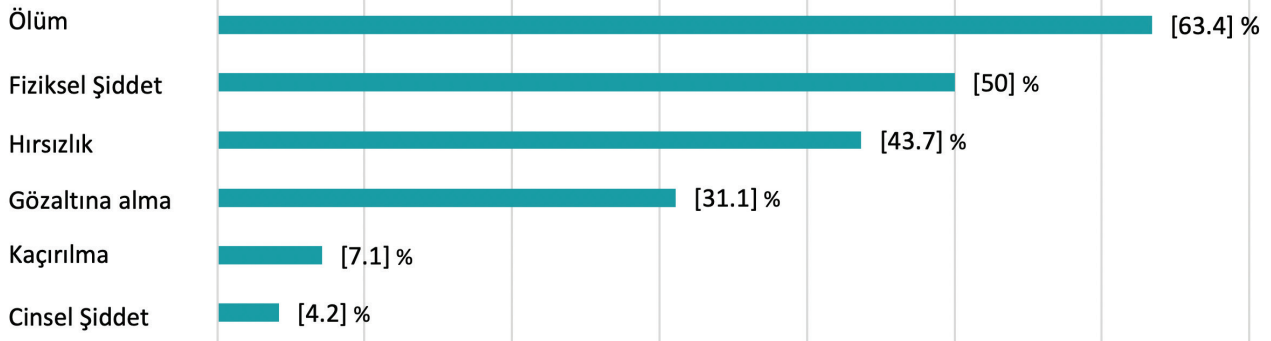
Bilgi alan katılımcıların %45'inin çoğunluğu (%73) arkadaşlarını ve ailesini - ya çıkış ülkesinde ya da başka bir ülkede - ana bilgi kaynağı olarak kullanmıştır. Ayrılmadan önce erişilen diğer kaynaklar arasında geri gelen göçmenler (%46), kaçakçılar (%24) ve sanal topluluklar veya ağlar (%18) bulunmaktadır. Katılımcıların önemli

bir kısmının geri dönen göçmenlere danışması, döngüsel göçün Afgan nüfusu arasında yaygın bir olgu olduğunu ve Afganistan'a zorla geri dönüşün ya da sınır dışı edilmenin Afgan halkının göçü tekrar denemesini engellemediğini gösteren ikincil veri analizi ile uyum sağladığı görülmüştür. 2017'den 2019'a kadar yaklaşık iki milyon geri dönüş ile, ayrılmadan önce neredeyse yarısının geri dönen göçmenlerden bilgi toplaması sürpriz değil.

Yolculuk sırasında başlıca riskler ölüm, şiddet ve aile üyelerinin ayrı düşmesi

Afganistan ve Pakistan'dan İran'a ve ardından Türkiye'ye göç güzergahı uzun ve zor. Çoğu Afgan bu yolculuğa tek başına çıkmamış ve tüm katılımcıların yarısı (%50) ailelerinden (%36), diğer göçmenlerden (%31), arkadaşlardan (%24) ve eşlerden oluşan üç ile sekiz kişilik gruplar halinde seyahat etmişlerdir (%21). Bununla birlikte, başka biriyle seyahat eden 316 kişi (%93) arasında, **100 kişi (%46) başlangıçta yanlarında buldukları kişilerden ayrılmak durumunda kalmıştır.** Yanında bulunduğu kişiden ayrılma, yolculuk sırasında karşılaşılan tek risk değildir. **%70'i, yolculukları sırasında ölüm (%63), fiziksel şiddet (%50), soygun (%43) ve gözaltı (%31) gibi risklerle karşı karşıya olduğunu bildirmiştir.**

Şekil 5: Raporlanan riskler (Çoktan seçmeli, n = 237, toplamda 475 yanıt,%)

OGG ve DG katılımcıları, dağlık yolu yürüyerek geldiklerinden sert hava koşulları ve diğer fiziksel koşullarla ilgili sorunları da vurguladılar. Bu özellikle yaşlılar ve sağlık sorunları olanlar için sorun teşkil etmekteydi. Araştırmaya katılan iki kadın tarafından açıklandığı üzere:

“Oradan [Afganistan] Türkiye'ye uzun bir yol vardı: soğuk, buz gibi soğuktu. Babam neredeyse uçurumdan düşecekti. Bazen orada öleceğimizi düşündük.”

Odak Grup Katılımcısı, Kadın, Adana

“İran sınırına [Afganistan'dan] araba ile geldik. Sonra dağlardan yürüyerek geçtik ve 18-19 saat sürdü. Türkiye'de de altı saat yürüdük. Yiyecek ya da su yoktu. 24 saat açtık. Torunum neredeyse ölüyordu.”

Kadın, 59, Adana, 2018 yılında geldi

Seyahat eden hamile kadınlar hamileyken seyahat etme risklerine rağmen, beklemek için zamanları olmadığını belirtmiştir:

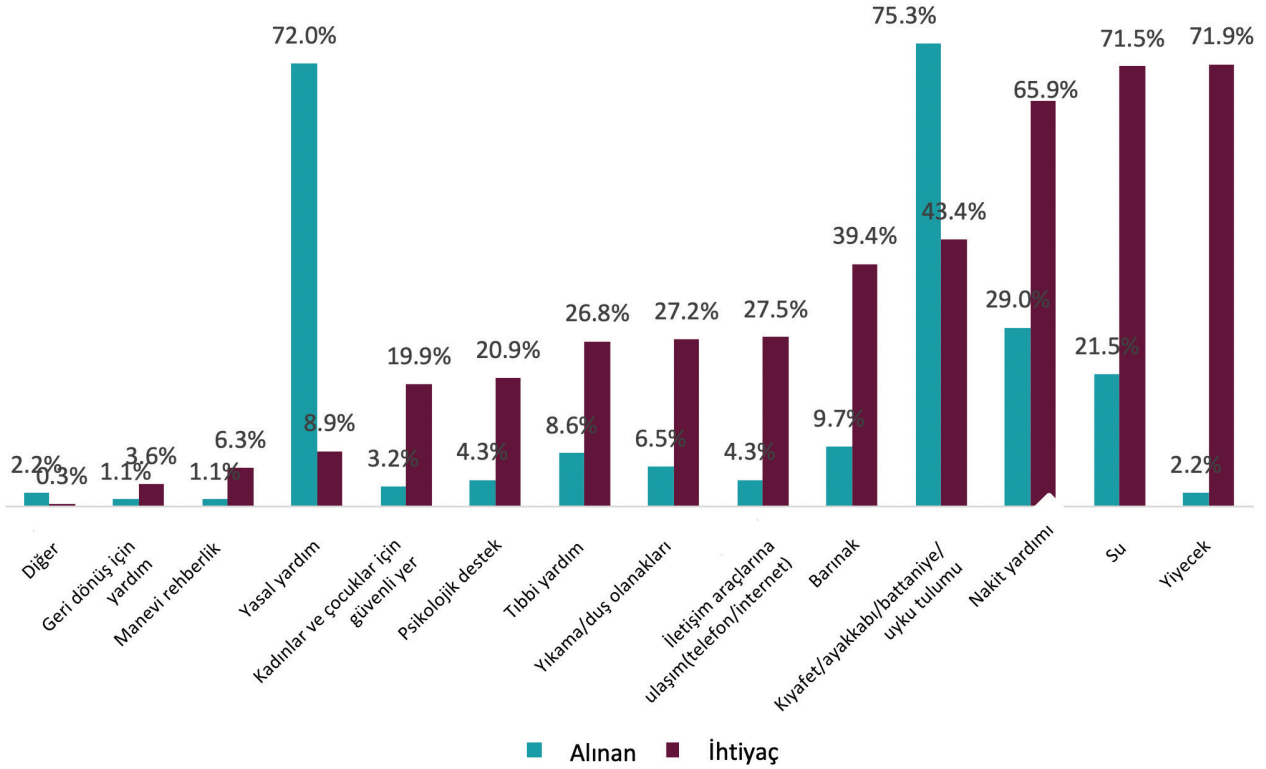
“Başka seçeneğimiz yoktu. Eşim hamile olmasına rağmen göç etmek zorunda kaldık. Yolda çok düştü. Ama 15 gün sonra Türkiye’ye geldik, ikiz bebekler doğurdu. Annem de çok yaşlı ve hastaydı. Onlar (grup) bizi geride bıraktılar. Kendimiz devam ettik. 23 gün sürdü.”

Odak Grup Katılımcısı, Erkek, Konya

Seyahat halindeyken en temel yardımlara ihtiyaç duyulmakta

On kişiden dokuzu (%89) yol boyunca yardıma ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir. Öncelikle yiyecek ve su (%72), nakit (%66) ve giysi veya battaniyeye (%43) ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak, çoğu (%69) ihtiyaç duydukları yardımı almadığını belirtmiştir. Yardım aldığını bildirenlerin %31’i esas olarak giysi veya battaniye (%75) ve yasal yardım (%72) aldığını belirtmiştir.

Şekil 6: Gerekli ve alınan yardımlar (Gerekli: n = 302, toplam 1.309 yanıt / Alınan: n = 93, toplam 224 yanıt)

Kilit hizmet sağlayıcıların yetkililer veya sivil toplum kuruluşları yerine diğer göçmenler (%40) ve yerel topluluklar veya gönüllüler (%37) olduğu ifade edilmiştir. Alınan yardımların çeşitliliğine rağmen, yardımlar gereksinimlerini karşılayamamıştır. OGG’lerde ve DG’lerde katılımcıların bildirdiği temel ihtiyaçlara erişim sıkıntısı (özellikle yiyecek ve su), zayıf ulaşım araçları (örn. aşırı kalabalık kamyonlar) ve uygunsuz konaklama (örn. uygun halk sağlığını koruma tedbirleri eksikliği) anket bulguları ile uyumludur.

Risklere rağmen hareket etmeye kararlılar

Karşılaşacakları riskleri önceden bilmeleri halinde, %46’sı yolculuklarına yine de devam edeceklerini, %33’ü ise devam etmeyeceğini belirtmiştir. Katılımcıların %58’i yolculuklarını yarıda bırakmayı hiç düşünmediklerini belirtirken, %43’ü bunu en az bir kez yapmayı düşündüğünü belirtmiştir. Neredeyse yarısı (%48) hiçbir şeyin onları yolculuklarından vazgeçirmeye etkisi olmayacağını belirtmektedir. Üç kızı ve bir torunu ile Türkiye’ye gelen dul bir Afgan kadın duygularını şöyle ifade etti:

“Tüm zorluklara rağmen buraya 12 saat boyunca kar ve soğukta yürüyerek geldim. Ölüm riskini aldım. Ölsem bile geri dönmezdim.”

OGG Katılımcısı, Adana

Yaklaşık dördte biri (%24) başkalarını göçe teşvik edeceklerini belirtmesine karşın katılımcıların yaklaşık dördte üçü (%73), başkalarını göçe teşvik etmelerinin söz konusu olmadığını belirtmiştir. Başka bir deyişle, katılımcılar riskleri önceden bilmeleri durumunda göç etmiş olsalardı, çoğunluğunun başkalarını göç etmeye teşvik etmeyeceği söylenebilir.

Kaçakçılarının rolü

Kaçakçıların öncelikle uluslararası sınırların aşılmasında kritik rolü bulunmakta

Yasal kanallardan göç fırsatları çok sınırlı olduğundan, göçmen kaçakçıları Afganların karma göç yolculuklarında giderek merkezi bir rol oynamaktadır. Özellikle mülteci ve göçmenlerin menşe ve varış ülkeleri arasında uzun mesafeler kat etmesi veya sıkı sınır kontrol sistemlerinden geçmesi gerektiğinden, genellikle kaçakçıların düzensiz sınır geçişlerini kullanması gerekir. Bu araştırmada toplanan birincil veriler, büyük bir çoğunluğun (%82) yolculukları sırasında kaçakçıların hizmetlerine başvurduğunu doğrulamaktadır. Kaçakçılar göçmenlerin kontrollerden nasıl kaçacaklarını, ne zaman ve nerede hareket edeceklerini bildikleri için, neredeyse hepsi (%91) sınırları geçmek için kaçakçılara başvurduğunu belirtmiştir. Yaklaşık %40'ı geçiş karşılığı anlaşılabilir meblağları kaçakçılara varış noktalarına vardıklarında ödedi, %19'u başlangıçta depozito ödedi ve geri kalanını varışta para transferi *hawala* yoluyla ödedi. Yolculuklarını finanse etmek için, katılımcıların %42'si ödünç para almış, %40'ı kendi fonlarını/tasarruflarını kullanmış, %29'unun aileleri ödeme yapmış ve %27'si malvarlıklarını satmıştır. Kaçakçılara borçlu olmak borç köleliğine yol açabilir ve göçmen ve mültecileri son derece savunmasız ve kaçakçılara bağımlı hale getirebilir⁶. Bu çalışmada, göçmen kaçakçılığının insan kaçakçılığı biçimlerine dönüştüğü bir vaka tespit edilmemiştir. Ancak, birçok OGG ve DG katılımcısı göçmen kaçakçıları ile olumsuz deneyimler yaşamıştır. En sık atıfta bulunulan sorunlar, rotada temel ihtiyaçlara erişim eksikliği, aldatma, terk etme, kötü muamele ve fiziksel şiddet ve güç uygulama tehditleri ile ilgilidir. Bu nedenle, bazıları farklı kaçakçılara başvurmaya veya kendi başlarına yollarına devam etmeye çalışmıştır.

Kaçakçılar “sadece hayatta olanları önemsiyor”

Göçmen ve mültecilerin yolculuk sırasındaki genel algısı, kaçakçıların bu riski azaltmak için fazla bir şey yapmadığı ve genellikle müşterilerinin refahını umursamadığıydı. Katılımcılar seyahat ettikleri grupta ölümlere tanık oldular, ancak bu ölü insanlar kaçakçılar tarafından gömülmedi ve görmezden gelindi. **Ankete katılanların %70'i kaçakçıların olayların ve şiddetin faileri olduğunu belirttiği** için bu durum araştırma bulguları ile uyumludur (Şekil 5). Anketi yanıtlayan bir kadına göre, bir kaçakçı “sadece hayatta olanları önemseydiğini” söyledi:

“Kaçakçı bize korkmamamızı söyledi çünkü yol kısaydı ve bizi araba ile götürecekti. Ancak belli bir noktadan sonra yürümeye başladık. İki Pakistanlı adam gözlerimin önünde öldü. Bunlardan biri, genç bir adamdı ve dağdan kayarak düştü. Kaçakçıya gidip onu arayabileceğimizi söyledik; ama bize sadece hayatta olanları önemseydiğini söyledi. Sadece parayı önemsiyorlar.”

25, Kadın, İstanbul, 2018

Katılımcıların OGG'lerde ve derinlemesine görüşmelerde açıkladığı üzere, kaçakçıların yoldayken, ilk başta kararlaştırılan veya önceden ödenenlerden daha fazla para istediği olaylar da vardır. Afganlar daha fazla ödeme yapmayı kabul etseler bile, kaçakçıların yine de onları yolda terk edebileceğinden bahsetmiştir. Erkek bir OGG katılımcısı kaçakçılarla olan deneyimlerini şu şekilde paylaştı:

“Kaçakçılar tarafından kandırıldık. Kaçakçılar, rotanın kısa olduğunu ve sadece 3-4 saat süreceğini söylediler. İran'ın Urmia şehrine vardığımızda, onlar (kaçakçılar) yolculuğa devam etmek istiyorsak, bir at satın almak için daha fazla para istediler. Toplamda Afganistan'dan ayrılmadan önce ve sonra onlara 2.200 USD ödedim. Eşim ile dağlık alanlardan geçen 20 saatten fazla bir süre ata bindikten sonra, gecenin ortasında atı geri aldılar, yürüyerek devam etmemizi söylediler. Yaşlı olduğum için artık yürüyemedim. Bir hiçliğin ortasında kaçakçılar tarafından mahsur kaldık. Damadım kayıp olduğumuzu fark ettiğinde, bizi bulmak için geri yürüdü ve yolculuğun geri kalanında beni sırtında taşıdı. Sonunda Van'a girmeyi başardık.”

Odak Grup Katılımcısı, Erkek, Erzurum

Afganlar Türkiye'ye geldikten sonra kaçakçılara başvuru durumları azalmıştır ancak kaçakçılara bazen Türkiye'de il sınırlarından geçişlerde ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Bir OGG katılımcısı tarafından açıklandığı üzere:

“Kaçakçıların yerinde beş gece kaldım. Beni Van'dan Batman'a getirdiler ve Erzurum'a [bizim için] otobüs bileti aldılar. Terminalerde arkadaşları var. Şifrelenmiş bir belge ile iletişim kurup bilet alıyorlar. Bana bu belgeyi ASAM'in belgesi olarak verdiler, ama buraya geldikten sonra sahte bir belge olduğunu anladım.”

Odak Grup Katılımcısı, Erkek, Erzurum

6 Triandafyllidou, A. and M.L. McAuliffe (2018) [Migrant Smuggling Data and Research: A Global Review of the Emerging Evidence Base](#)

Türkiye’de karşılaşılan zorluklar

Afgan göçmen ve mülteciler Türkiye’deki günlük yaşamlarında temel olarak koruma, sağlık, eğitim, istihdam ve genel yaşam koşullarına (barınma) erişim ile ilgili çeşitli zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır. Dil engeli, temel hizmetlere erişimde sıkça atıfta bulunulan bir engel olup, yasal haklar ve sorumluluklar hakkındaki bilgi eksikliği de buna eşlik etmektedir.

Koruma

Ankete katılanların çoğunluğu (%83) yasal belgeler olmadan düzensiz bir şekilde geldiğini belirtmiştir. Düzensiz gelmelerine bakılmaksızın, katılımcıların yarısından fazlası (%55) uluslararası koruma başvurusunda bulundu. Başvuran Afganların çoğu başvurularını İl Göç İdaresi Müdürlüğü’ne (%42) veya Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği’ne (%32) yaptığını belirtmiştir. Başvuranların çoğunluğunun (%85) veri toplama sırasında belgeleri olduğu görülmüştür. Bununla birlikte, **çoğunluk (%71) sığınmacı veya göçmen olarak haklarını bilmemektedir.** Ayrıca, bu araştırma, kayıta ve resmi belge almada yaşanan gecikmelerin Türkiye’de Afganlar için sağlık gibi temel hak ve hizmetlere erişememe ve düzensiz statü nedeniyle sınır dışı edilme riski de dahil olmak üzere çeşitli güvenlik açıklarına ve koruma zorluklarına neden olduğunu doğrulamıştır.⁷ Özellikle Afganistanlı bekar erkekler, çeşitli şehirlerde İl Göç İdaresi Müdürlüğü’ne uluslararası koruma statüsü başvurusu sürecinde engel oluşturan güçlükler olduğundan bahsetmişlerdir. Uluslararası koruma başvuru sahiplerinin kendilerine atanmış uydu şehirlerde⁸ ikamet etme zorunluluğu derinlemesine görüşme ve OGG katılımcıları tarafından bildirilen en büyük zorluklardan biri olarak kabul edilmektedir. **Daha fazla hareket özgürlüğü ve ikamet şehri seçme hakkı için büyük bir isteğin söz konusu olduğu görülmektedir.**

Sağlık

Ankete katılanların önemli bir kısmı (%31) sağlık sorunları ve engelleri olduğunu bildirmiştir, örneğin Afganistan’daki silahlı çatışmalardan veya Türkiye’ye yolculukları sırasında tehlikeli koşullardan kaynaklanabilecek fiziksel bozukluklar (%48); diyabet gibi kronik hastalıklar (%32) veya bilişsel veya öğrenme problemleri gibi zihinsel engeller (%29). Koruma bulguları, sağlık hizmetlerine erişimdeki sorunların çoğunun uluslararası koruma başvuru sahibi olarak kayıtlı olmayanlar tarafından deneyimlendiğini göstermektedir. Ayrıca, dil engeli diğer hizmetlere erişimde olduğu gibi, sağlık hizmetlerine erişimde bir diğer zorluktur: Derinlemesine görüşme ve OGG katılımcıları Dari/Farsça konuşan çevirmenlerin eksik olduğunu ifade etmiştir. Tıbbi harcamalar, özellikle kronik hastalıkları olanlar için finansal bir yük oluşturmaktadır. İki kadın katılımcı tarafından anlatıldığı üzere:

“Şeker hastasıyım. Çok fazla hastalığım var. Hastaneye gittiğimizde tercüman yok. İletişim kuramıyoruz. Tercüman 70-80 TL istiyor; bu kadar parayı nasıl ödeyebiliriz?”

59, Kadın, Adana, 2018

“Muayene ücretsiz olmasına rağmen, ilacı kendimiz ödemek zorundayız ve ilaç masrafları [Türkiye’de] çok pahalı.”

Kadın, Van, 2019

Bir diğer önemli zorluk da ruh sağlığı hizmetlerine erişimdir. Türk sağlık sisteminde, psikolojik ve zihinsel sağlık destek hizmetleri uluslararası koruma başvuru sahiplerine sağlanan sağlık sigortası kapsamında yer almamaktadır. Bununla birlikte, **birçok araştırma katılımcısı**, stres bozukluklarına neden olan **göçle ilgili travmalardan (örneğin hapis, fiziksel ve duygusal işkence, yer değiştirme ve ölüm nedeniyle aile üyelerinin kaybı) ve zihinsel sağlığı bozabilecek stres faktörlerinden (sosyal-kültürel uyum zorlukları ve sosyal destek eksikliğinden) bahsetmiştir.** Bu durum insanların Türkiye’de sosyo-ekonomik olarak bütünleşme yeteneğini zayıflatmaktadır. Örneğin, aşağıdaki alıntı 19 yaşında bir erkek yetişkinden geliyor. Afganistan’ı küçük yaşta bırakmış, sorunlu bir çocukluk geçirmiş ve büyürken birçok sorunla karşı karşıya kalmış. Ancak Türkiye’de yetişkin olarak muamele görmüştü.

“11 yaşındayken Afganistan’dan İran’a gitmek zorunda kaldım. Annem, babam ve kız kardeşim düğün için Pakistan’a gitti, geri gelmediler. İran’da 7-8 yıl yaşadım. Bir iki yıl önce Türkiye’ye yasadışı yollarla geldim. Burada günlük işlerde çalışıyorum. Bazen aniden öfkelenirim ve bir anda sinirlenirim. (...) Annem ya da babam yok. Destekleyecek bir evim yok, sadece kendim için yaşıyorum. Bazen neden yaşadığımı soruyorum. Ne yapmalıyız?”

19, Erkek, Adana, 2018

Bazı kilit bilgilendirici görüşmecileri ve OGG katılımcıları, yerel STK’ların psikososyal destek sağladığını, ancak daha fazlasına ihtiyaç duyulduğunu ifade etmişlerdir.

7 Ayrıca bakınız, Leghtas, I., & Thea, J. (2018) [“You Cannot Exist in This Place:” Lack of Registration Denies Afghan Refugees Protection in Turkey.](#) (Burada Varolamazsınız: “Kayıt Eksikliği Türkiye’de Afgan Mültecilerin Korunmasını Reddediyor.)

8 ‘Uydu şehirler’, uluslararası koruma başvurusu yapanların sığınma başvuruları konusunda karar vermeyi beklemek zorunda oldukları Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından belirlenen illerdir.

Eğitim

Ankete katılanların az bir kısmı, Türkiye'ye göç yolculuğuna başlamanın (%12) veya Türkiye'ye gelmek için (%14) temel nedenlerinden biri olarak daha iyi eğitim fırsatlarını işaret etmiştir. Bununla birlikte, daha iyi eğitim olanaklarına erişim ya da çocukların daha iyi eğitim fırsatlarına erişimini arzu etme derinlemesine görüşmelerde ve OGG'lerde önemli bir neden olarak belirtilmiştir. Bir kadın OGG katılımcısı tarafından anlatıldığı üzere:

"Çocuklarım için [Afganistan'dan] ayrıldım; okula gidemediler. Taliban her gün bizi tehdit etti."
Odak Grup Katılımcısı, Kadın, Adana

Bununla birlikte, ankete katılanların %49'unun önemli bir kısmı, özellikle katılımcıların %76'sı bahsedilen dil engeli nedeniyle, Türkiye'de eğitime erişimde sorunlar yaşadığını belirtmiştir. Dil engeli ve okulla ilgili giderlerin ödenmesindeki zorluklar da okul terkinin arka planındaki nedenler olarak belirtilmiştir ve bu da eğitime erişimin azalmasına neden olmaktadır.

"Onlar [çocuklar] zorluk çekiyorlardı çünkü [Türkçe] bilmiyorlardı. Diğer çocuklarla iyi geçinmiyorlar. Dil [öğrenmeleri] için yardım yok. Kendi başlarına öğreniyorlar."
59, Kadın, Adana, 2018

Okula kayıtlı olmayan çocukların oranı da yüksek olup eğitime erişime sahip olmadıklarını belirten katılımcıların %53'lük bir kısmını oluşturmaktadırlar.

İstihdam

İstihdam fırsatları, Türkiye ekonomisi bölgedeki İran ve Pakistan gibi diğer ülkelerden daha istikrarlı olduğu için katılımcıların Afganistan'dan ayrılıp Türkiye'ye gelmelerinin önemli bir nedenidir. Bununla birlikte, birçok katılımcı için, iş ve istikrarlı bir gelir elde etmek büyük bir sorundur: **Katılımcıların %74'ü istihdamda sorunlarla karşılaştıklarını belirtmiştir.** Bu tür sorunları bildirenlerin çoğu (%73), iş piyasasına yasal erişimlerinin olmadığını, bunu takiben %69'luk kesim onları ayrımcılık ve sömürüye karşı daha savunmasız hale getiren dil engellerinden söz etmişlerdir.

Bir iş bulmak birçok göçmen ve mülteci için önemli bir öncelik olmakla birlikte, çoğu katılımcı sadece inşaat, çobanlık, fabrikalar ve tekstil atölyelerinde günlük iş bulabilmektedir. **Uluslararası koruma faydalancılarını esas olarak tarım ve koyun yetiştirme gibi çalışma izni gerektirmeyen sektörlerde çalışmaktadır.**⁹ Bazı katılımcıların vurguladığı gibi, düzenli gelir ve finansal istikrar eksikliği nedeniyle her zaman yeni günlük iş aramaları gerekmektedir:

"Her gün günlük iş bulmaya çalışıyorum. Düzenli iş bulamıyorum. Son 2 gün için ödememi alamadım."
Odak Grup Katılımcısı, Erkek, İzmir

"Sokakta iş bulmak için dışarı çıkıyoruz. Her gün çalışıyorum. Çarşıya gidiyoruz. Bir iş varsa, patronla konuşuruz, ancak her zaman bize ödeyip ödemeyeceği veya ertesi gün bir iş alıp almayacağımızla ilgili endişe duyuyoruz."
23, Erkek, Konya, 2017

Yeni gelenler, dil yetersizliği ve Türkiye'de iş bulmalarına yardımcı olacak bir sosyal ağa erişim açısından en dezavantajlı konumda olanlar arasında görünmektedir. Ücret ödeme veya düşük ücretlendirme ile ilgili sorunlar, bildirilen diğer sorunlardan bazılarıdır. Bazı durumlarda, işletme sahipleri ücretlerini talep ettiklerinde Afgan mültecileri ve göçmenleri tehdit etmektedir. İşletme sahiplerinin sınır dışı edilme korkusuyla yaşayan Afgan işçilerin durumunu kötüye kullandıkları ifade edilmiştir. İki katılımcı tarafından açıklandığı üzere:

"Tekstil sektöründe çalıştım. Sigortasız çalışıyoruz ve az bir maaşımız var, ancak bazen bunu bile ödemiyorlar."
Odak Grup Katılımcısı, Kadın, Adana

"İşverenden ödeme istediği için saldırıya uğrayan bir arkadaşımız var. Öldü. Buradaki herkes bunu biliyordu, ama kimse umursamadı. Çünkü kayda geçmemiştii."
23, Erkek, Konya, 2017

Sonuç olarak, araştırma katılımcılarının çoğunun ya işsiz ya da düzenli bir işe sahip olmadıklarını bildirmesi nedeniyle, mali sıkıntı bir başka önemli konu olarak rapor edilmiştir. Son olarak, insanlar uzun çalışma saatleri dahil olmak üzere işyerinde zor koşullarda yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Barınma

Ankete katılan Afgan mülteci ve göçmenlerin üçte ikisi (%68), yüksek kiralar (%84) ve konutlardaki temel donanım eksikliği (%73) gibi konaklama ile ilgili sorunlarla karşılaştıklarını belirtmiştir. Derinlemesine görüşmelerde ve odak gruplarda, katılımcılar yetersiz ev eşyaları ve ısıtma sistemlerinin eksikliği de dahil olmak üzere kötü konut koşullarından bahsetmişlerdir. Kira ödemeyi göze alamamanın bir sonucu olarak, bazıları aşırı kalabalık evleri başkalarıyla paylaşmayı seçmekte olup, bu durum katılımcıların %40'ı tarafından ifade

9 "Şartlı mülteci statüsü için başvurular ve şartlı mülteci statüsüne sahip olanlar, çalışma izni olmadan mevsimlik tarım veya hayvancılık alanında çalışabilirler." Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi ve Uluslararası Koruma Statü Sahipleri İçin Resmi Gazete Yönetmeliği (2016). [\(Uluslararası Koruma Başvurusu Sahibi ve Uluslararası Koruma Statüsü Sahipleri İçin Yönetmelik\)](#)

edilmiştir. Ortak yaşam alanlarını paylaşan çoğunlukla öğrenciler ve bekar erkekler olmakla birlikte, maliyetleri düşürmek için diğer ailelerle birlikte yaşamayı tercih eden ailelerin olduğuna dair veriler de söz konusudur. Anket bulguları, yeni gelenlerin barınma yeri bulmakta daha fazla zorluk yaşadığını da doğrulamaktadır. Ocak 2018'den sonra Türkiye'ye gelen katılımcılar, daha önce gelenlerden iki kat daha fazla sorun yaşamaktadır.¹⁰

OGG'lerde ve derinlemesine görüşmelerde, hemen hemen tüm katılımcılar ve görüşmeciler, Türkiye'ye ilk geldiklerinde zorluklarla karşılaştıklarını belirttiler. Adana'da iki erkek Afgan'ın belirttiği üzere:

"Önce sokakta kaldık. Sonra tanıştığımız bazı insanlar bize ev buldu. Bir ev bulana kadar çok sıkıntı yaşadık. Açtık."

46, Erkek, Adana, 2018

"Adana'ya ilk geldiğimizde parkta uyuduk. Birisi parkta durumumuzu gördü ve bize evini kiraladı. Afganlar daha önce burada yaşıyordu. Ev eşyalarımız yok, giyecek bir şeyimiz yok, yiyeceğimiz çok az. Faturaları nasıl ödeyeceğimi bilmiyorum; henüz bir iş bulamadım."

28, Erkek, Adana, 2019¹¹

Hizmet sağlayıcılara ilişkin bilgi

Bu araştırmada, Afgan mülteci ve göçmenlerin sunulan hizmetleri değerlendirmesi de istenmiştir. Katılımcıların yarısı (%50) sunulan hizmetler konusunda kamu kurumlarına nasıl erişileceğini bilmediğini belirtmiştir. **Katılımcıların üçte ikisi (%66) kamu hizmetlerinin yetersiz olduğunu** ve sadece %10'u kamu kurumları tarafından verilen hizmetlerin yeterli olduğunu belirtmiştir. Bu düşük memnuniyet düzeyi için olası bir açıklama yetkili otoritelere yaklaşma korkusu olabilir. Belgesiz veya kendilerine tahsis edilmiş uydu şehirler dışındaki şehirlerde ikamet edenler, sınır dışı edilme riski nedeniyle kamu kurumlarıyla etkileşimde bulunmak istemiyor olabilirler. Genç ve bekar Afgan erkeklerin sınır dışı edilme konusunda yaygın bir endişeleri var çünkü uluslararası korumaya ihtiyaç duyan insanlar olarak değil "ekonomik göçmen" olarak kabul ediliyorlar.

"Kayıtlı olmadığım için hiçbir kuruma (İl Göç İdaresi Müdürlüğü'ne atıfta bulunarak) gitmedim. Nereden kimlik alacağımı bilmiyorum."

Erkek, 21, Erzurum, 2016

Ankete katılanların yaklaşık %68'i ulusal ve yerel STK'ların sunduğu hizmetleri yetersiz bulmaktadır. Ayrıca %26'sı, Afgan mülteci ve göçmenler ve STK'lar arasındaki sınırlı etkileşim olduğunu ve bu nedenle STK'ların hizmetleri hakkında hiçbir bilgiye sahip olmadıklarını belirtmiştir. **Uluslararası STK'ların hizmetleri konusunda da oranlar benzer olup, katılımcıların %66'sı bu hizmetlerin yetersiz olduğunu düşünmektedir.** Ek %28'lik bir kesim ise, herhangi bir uluslararası STK hakkında bilgi sahibi olmadıklarını veya hizmet ve yardım almadığını belirtmiştir. STK'larla ilgili olarak, Suriyeli mültecileri Suriyeli olmayan mültecilerden ayırdıklarını düşündükleri için bu konu hakkında memnuniyetsizliklerini ifade eden katılımcılar da söz konusudur:

"Onlar [STK'lar] Suriyelilere [diğer göçmenlerden ve mültecilerden] daha fazla yardım ediyor ve onlara [Suriyeliler] daha çok iyilik ediyorlar. Biz [Afganlar] görünmeziz. Biz sanki görünmeziz."

Odak Grup Katılımcısı, Kadın, Konya

Katılımcıların yarısından fazlası (%58), memnun olan %39'a kıyasla, yaşadıkları ildeki durumlarından memnun olmadıklarını (veya kısmen) memnun olduklarını belirtmiştir. Sonuç olarak, derinlemesine görüşme ve OGG katılımcılarının belirttiği gibi, iş olanakları ve ev sahibi topluluğun göçmenlere karşı tutumu uydu illerden memnuniyet oranını etkileyen temel faktörler arasında yer almıştır. İstanbul ve genel olarak kentsel alanlar (Ankara ve Konya gibi) en çok tercih edilen yerler arasındaydı. Bu, mülteci ve göçmenlerin çoğunun geçim kaynaklarını sürdürmek veya göç yolculuklarında ilerlemeyi düşünmek için kentsel alanlara gitmek istediklerini gösteren ikincil veri analizi ile uyumludur. Düzensiz gelenler İstanbul gibi şehirlerde yasal olarak ikamet edemese de ve sınır dışı edilme riski olsa da bu şehir hala ikamet etmek için cazip bir yer olarak kabul edilmektedir. İstanbul en yüksek memnuniyet oranıyla (%72) öne çıkmaktadır. İstanbul'un sadece kayıt dışı işgücü fırsatları nedeniyle değil, aynı zamanda Avrupa'ya doğru hareketlerinde Yunanistan sınırına yakınlığı nedeniyle tercih edilmekte olduğu düşünülebilir.

10 Barınma ile ilgili zorluklar yaşadığını belirten 231 kişiden 156'sı (%67) Ocak 2018'den sonra Türkiye'ye geldi.

11 İran'dan bir buçuk ay önce Türkiye'ye gelen katılımcı.

Sonuç

Bu çalışmanın bulguları, Türkiye’de görüşülen Afganların çoğunun düzensiz olarak gelen genç erkekler olduğunu göstermektedir. Çoğunlukla Afganistan’daki şiddet, ekonomik fırsatların eksikliği ve haklara erişim nedeniyle göç etmektedirler. Bazı kadınlar için aile içi şiddet, cinsel istismar, sözlü ve fiziksel tehditler ve zorla evlilikler göç yolculuğuna çıkma nedenleridir. Türkiye’ye gelmenin temel nedenleri, ailelerin tekrar bir araya gelme beklentileri, sığınma olanaklarına kolay ve hızlı erişim, ekonomik fırsatlar ve daha iyi yaşam standartlarıdır. Anket yapıldığı sırada, katılımcıların çoğu hala Türkiye içinde veya dışında başka bir yere doğru hareket halindeydi. Türkiye’nin ötesine seyahat etmeyi planlayanların birçoğu, belirli bir ülke için özel bir tercihi olmadığını ifade ederek, bunun güvenlik, sıcak bir ortam ve gelişmiş yaşam koşulları bulmaktan daha az önemli olduğunu belirtmiştir.

Anketi yanıtlayanların neredeyse tamamı Türkiye’ye İran ve Pakistan üzerinden aşamalı yolculuklarla gelmiştir, ancak ayrılmadan önce çoğunluk yolculuklarının yol açacağı rotalar, varış yerleri, maliyetler, koşullar ve riskler hakkında bilgi alamadığını belirtmiştir. Çoğu, uluslararası sınırları geçmek için gerekli olan kaçakçıların hizmetlerine güveniyordu. Öncelikle yaya olarak ilerlenmesi gereken zorlu hava koşulları ve dağlık yolun fiziksel koşulları ile ilgili sorunların yanı sıra Afganlar, rota boyunca ölüm, fiziksel şiddet ve aile üyelerinden ayrı kalmayı deneyimlediklerinden bahsetmiştir.

Bununla birlikte, genel algı, kaçakçıların riskleri azaltmak için fazla bir şey yapmadığı ve genellikle müşterilerinin refahını umursamadığıdır. Katılımcıların yaklaşık %70’i kaçakçıların olayların ve şiddetin faileri olduğunu belirtmiştir. On katılımcıdan dokuzu yolculukları boyunca, çoğu durumda ihtiyaç duydukları en temel yardıma ulaşamadıklarını belirtmiştir. Karşılaşılan tüm risklere ve zorluklara rağmen, çoğu göç etmeye ve hareket etmeye kararlıydı. Ancak, katılımcılar hareket etmeye kararlı olsalar ve riskleri önceden bilerek göç etmiş olsalar da, çoğunluk diğerlerini de göç etmeye teşvik etmeyeceğini belirtmiştir.

Türkiye’ye vardıklarında, katılımcılar korunma, sağlık hizmetleri, eğitim, istihdam ve genel yaşam koşullarına (barınma ve sığınak) erişim konusunda çeşitli zorluklar yaşadıklarını bildirmişlerdir. Sınırlı hareket özgürlüğü, sınır dışı edilme riski, kayıtlı istihdama sınırlı erişim, dil engelleri ve yasal hak ve yükümlülüklerin kapsamı hakkında bilgi eksikliği en çok dile getirilen sorunlar arasındadır. Katılımcıların üçte ikisinden fazlası sığınmacı veya göçmen olarak haklarının farkında olmadığını belirtmiştir. Bunun da ötesinde, çoğunluk kamu kurumlarından veya sivil toplum kuruluşlarından (STK’lar) yeterli yardımı almadığını belirtmiştir.

Nitel bulgular, Afgan mülteci ve göçmenlere sürekli oturma ve yasal istihdam sağlanırsa, ileriye doğru hareketi dikkate almalarının azalacağını göstermektedir. Bu önkoşullar mevcut olmazsa ve uzun vadeli bir çözüm görünmezse, Afgan göçmen ve mültecilerin nihai varış yerleri bilinmiyor.

Öneriler

Uluslararası topluluk:

- Büyük, ihmal edilmiş ve korunmasız bir grubu oluşturan Afgan mültecilere ve göçmenlere özel olarak Güvenli, Kurallı ve Düzenli Göç için Küresel İlkeler Sözleşmesi ve Küresel Mülteciler Sözleşmesi'nde belirtilen hedefleri uygulamak ve bunlara uymak.
- Türkiye Hükümeti ile birlikte, Afgan mültecilerin sığınma hakları hakkında başvuru süreci boyunca rehberlik ederek ve Türkiye'de kayıtlı olmama riskinin doğrudan bilgilendirilmesi de dahil olmak üzere, bilgilerin yayılımı ve iltica hakları konusunda farkındalığın artırılması çabalarını artırmak.
- Göçmen ve mülteci desteği için sağlanan fonların ayrımcılık yapmadığından ve statü temelli olmadığından emin olunması ve Afgan mülteci ve göçmenlere ve diğer uyruklardan olanlara etkili bir şekilde fayda sağlanması.

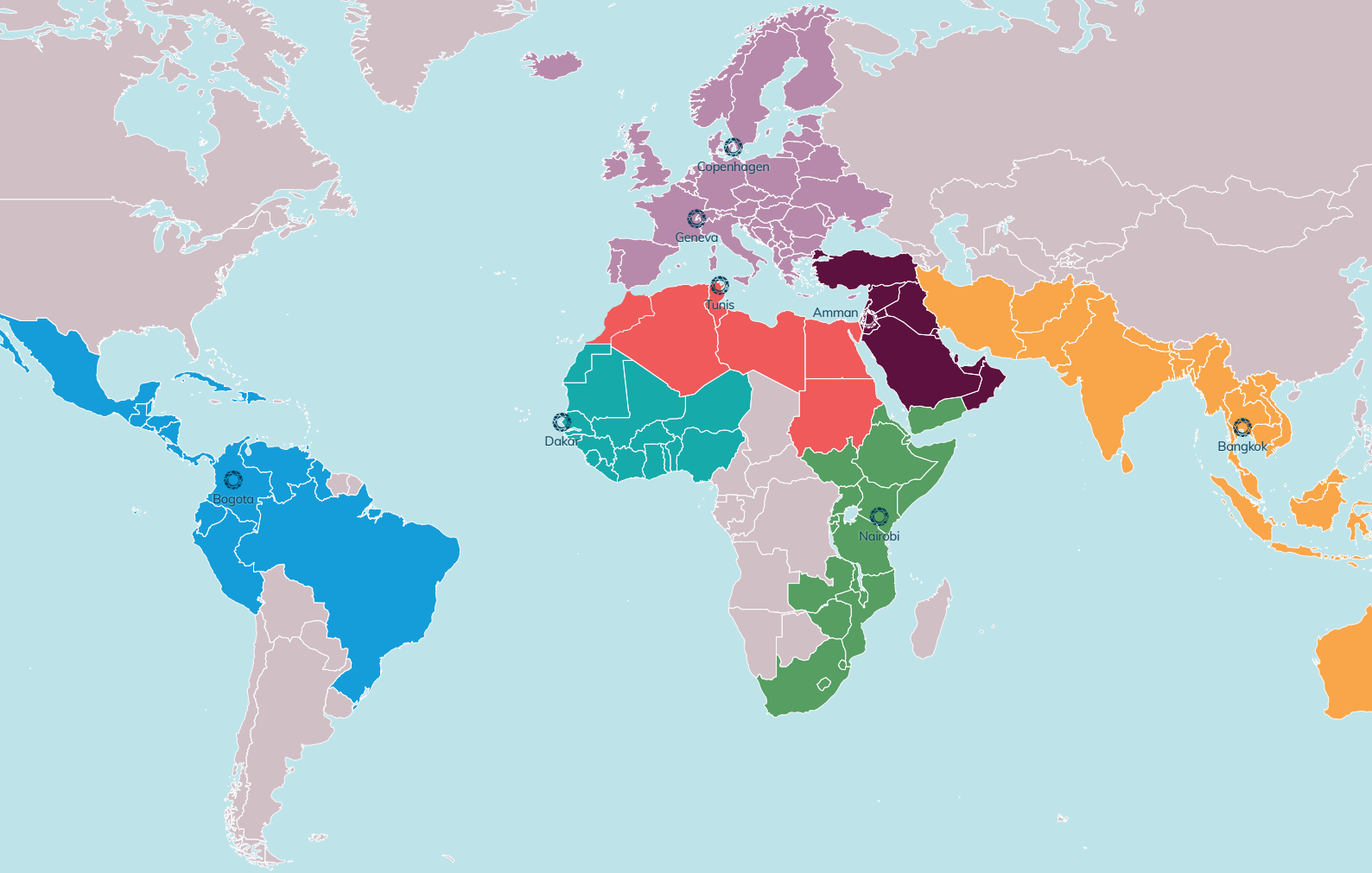
Uluslararası ve ulusal STK'lar:

- Temsili örneklerle yoluyla göçmen ve mültecilerin ihtiyaç değerlendirmelerini yapmak; değerlendirilen ihtiyaçlar hakkında yetkilileri bilgilendirmek; STK'ların sorumluluklarına getirilen kısıtlamaların kaldırılmasını savunmak ve kanıta dayalı bir yanıt uygulamak.
- Mültecilere ve göçmenlere korunma, temel ihtiyaçlar, sağlık, barınma, eğitim ve istihdama daha iyi erişim sağlama. Önerilen müdahalelere öncelik verilmelidir:
 - Uyruklarına bakılmaksızın mülteci ve göçmenlerin korunmasını savunmak;
 - Her düzeyde kamu hizmeti sağlayıcılarının yanı sıra yerel STK'ların ve sivil toplum kuruluşlarının kapasitesinin güçlendirilmesi;
 - Tüm sektörlerde ve tüm yaş grupları için çeviri hizmetleri ve/veya dil kursları vererek dil engellerini aşmak;
 - Göçmen ve mültecilerin ulusal ve uluslararası sığınma süreçleri ve ilgili mevzuat hakkındaki güncel ve doğru bilgilere erişimini kolaylaştırmak;

- İşgücü piyasasına erişimi iyileştirmek için mesleki eğitim ve ekonomik geçim olanaklarının genişletilmesi;
- Göçmenlerin ve mültecilerin stres ve travmalarıyla başa çıkmalarına yardımcı olmak için özel yardım ve psikososyal destek hizmetlerinin desteklenmesi;
- Yerel yönetimler, ev sahibi topluluklar, mülteciler ve göçmenler arasında kültürler arası diyalog ve işbirliğinin kolaylaştırılması.

Türk yetkili mercileri:

- Kayıtlı olmayan mültecilere ve göçmenlere yasal yardım sağlamak için personel kapasitesini artırarak ve yerel ve uluslararası STK'ları destekleyerek sığınma başvurusu prosedürlerindeki engelleri ve gecikmeleri aşmaya öncelik vermek.
- STK'ların Türkiye'de ihtiyaçları değerlendirme ve belirleme kapasitelerini arttırarak ve faaliyetlerini topluma yönelik daha fazla sosyal yardım faaliyetleri yürütmeleri konusunda desteklenmesi ve teşvik edilmesi.
- Özellikle etkileşimin en kritik olduğu yerel ve il düzeylerinde (örneğin sağlık ve eğitim alanlarında) Afgan göçmen ve mültecilerle iletişimi geliştirmek için uygun dil (ve diğer) becerilere sahip nitelikli personel istihdamına yapılan yatırımın artırılması.
- Uluslararası koruma başvuru sahiplerinin çalışması için yasal yolları genişletmek ve tüm sektörlerde geçim kaynaklarını sağlamak (örneğin çalışma izni başvuruları ve prosedürleri üzerindeki kısıtlamaları kolaylaştırmak).
- İlgili kamu kurum ve hizmetleri ile koordinasyonu ve iletişimi kolaylaştıran özel bilgi masaları aracılığıyla, Türkiye'de iltica hakları ve mevzuatı hakkında yeni gelenlere (kayıtlı olmama riskleri dahil) bilgi sağlamak.
- Ev sahibi, göçmen ve mülteci toplulukları için etkileşime açık alanlar sağlayarak (örneğin ortak faaliyetler yoluyla farkındalığı ve diyalogu arttıran programlar uygulamak yoluyla) kültürel yanlış algıları ele alan girişimleri desteklemek.

The MMC is a global network consisting of seven regional hubs and a central unit in Geneva engaged in data collection, research, analysis and policy development on mixed migration. The MMC is a leading source for independent and high-quality data, research, analysis and expertise on mixed migration. The MMC aims to increase understanding of mixed migration, to positively impact global and regional migration policies, to inform evidence-based protection responses for people on the move and to stimulate forward thinking in public and policy debates on mixed migration. The MMC's overarching focus is on human rights and protection for all people on the move.

The MMC is part of and governed by the Danish Refugee Council (DRC). Global and regional MMC teams are based in Amman, Copenhagen, Dakar, Geneva, Nairobi, Tunis, Bogota and Bangkok.

More information

For more information visit mixedmigration.org and follow us at [@Mixed_Migration](https://twitter.com/Mixed_Migration). MMC Middle East can be contacted via: middle-east@mixedmigration.org.

